Alegat X.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem uregulowania i zabezpieczenia propinacyjnego prawa wyszynku.

Wysoki Sejmie!

Wniosek do ustawy o uregulowaniu wykonywania prawa propinacyi co do wyszynku gorących trunków, na przeszłej sesyi przez Wydział krajowy do Wysokiej Izby wniesiony, nie przyszedł pod obrady.

Wydział krajowy oddał go do zbadania komisyi pozasejmowej, zebranej z polecenia Wysokiej Izby w celu ułożenia projektu ostatecznego załatwienia sprawy propinacyjnej, która w nim niektóre zmiany poczyniła i potrzebę takiej ustawy umotywowała w następujący sposób:

Zdanie

komisyi przez Wydział krajowy powołanej w sprawie zabezpieczenia i uregulowania propinacyjnego prawa wyszunku.

Z wyjątkiem przypadków pojedynczych, szczególnie takich, w których rozstrzygnienia władz w skutek rozporządzeń ministeryalnych propinacyjne prawo wyszynku naruszają, dochód z prawa tego nie umniejsza się, lecz wzrasta; jednak pewność jego zagrożoną jest i podkopaną brakiem ochrony i rozporządzeniami przeciwnemi prawom nabytym.

Prawo to powinno być chronione, jak każde inne prawo własności.

Skuteczna ochrona tego prawa po przeniesieniu jego na kraj, już nie dla interesu prywatnych, ale dla interesu całego kraju stanie się potrzebną, aby kraj nie tylko miał zabezpieczony dochód potrzebny do płacenia kuponów i amortyzowania obligacyj propinacyjnych, lecz aby dochód ten mógł być zwiększonym dla pożądanego przyspieszenia amortyzacyi.

Osądzenie zmian, jakie po zamortyzowaniu obligacyj mogą nastąpić w przepisach, zabezpieczających i regulujących krajowe prawo wyszynku propinacyjnego, należy pozostawić przyszłemu ustawodawstwu krajowemu. Dla zabezpieczenia i uregulowania prawa propinacyi są zdaniem komisyi potrzebne następujące przepisy.

Wniosek przez komisyę wypracowany przedstawia Wydział krajowy Wysokiej Izbie z prośbą: Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ⁺/. ustawę o uregulowaniu wykonywania prawa propinacyi co do wyszynku gorących trunków.

Marszałek krajowy:
Leon książe Sapieha w. r.

Sprawozdawca:
Haller w. r.

We Lwowie dnia 3. września 1869.

Ustawa

z dnia

dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca postanowienia o uregulowaniu wykonywania prawa propinacyi co do wyszynku gorących trunków.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Z zastrzeżeniem postanowień zawartych w punkcie 4. przysługa właścicielowi propinacyjnego prawa wyszynku (dotychczasowemu uprawnionemu, a po odebraniu w zarząd krajowy, administracyi funduszu propinacyjnego) wyłączne prawo podrobnej przedaży trunków propinacyjnych jako: piwa, trunków miodowych, wódki i wszelkich trunków spirytusowych słodzonych lub niesłodzonych, niemniej prawo podrobnej przedaży, bez szczegółowej rządowej koncesyi, wszelkich innych trunków gorących.

§. 2.

Szynkujący trunki propinacyjne na rachunek cudzy mają być uważani jako słudzy właściciela, a w razie wydzierżawienia lub wydania konsensu, jako słudzy dzierżawcy lub posiadającego konsens.

Stosunek służbowy między szynkującym, a właścicielem propinacyi, względnie dzierżawcą lub posiadającym konsens, podlega ogólnym przepisom o sługach, obowiązującym w kraju.

Szynkujący gorące trunki tak zwane propinacyjne, który twierdzi, że prawo wyszynku zadzierżawił, lub na to otrzymał konsens, winien udowodnić to twierdzenie pisemnym kontraktem lub konsensem, inaczej będzie uważany, jeżeli szynkuje z woli właściciela propinacyi, jego dzierżawcy lub posiadającego konsens, za sługę, w przeciwnym zaś razie za utrzymującego szynk pokątny. Czas trwania dzierżawy lub konsensu może być udowodnionym tylko pisemnym kontraktem lub konsensem.

§. 3.

Posiadaczom gorzelni, browarów i miodosytni i fabrykantom spirytusów nie wolno przedawać swoich wyrobów inaczej, jak tylko hurtem (§. 5.). Fabrykom trunków słodzonych, to jest: araku, rumu, ponczowej esencyi, rosolisów i likierów, przyrządzonych w drodze chemicznej i w sposób fabryczny, wolno przedawać wyrób swój w własnych składach w butelkach zapieczętowanych, zawierających przynajmniej pół masy płynu.

Za szczególnem pozwoleniem c. k. urzędu powiatowego, wydanem w porozumieniu z wydziałem powiatowym, mogą handle korzenne, a na prowincyi także i handle towarów mięszanych przedawać w ten sam sposób wymienione wyżej trunki słodzone, równie jak piwa sprowadzane z zagranicy: ale, porter. Kramarzom pozwolenie to nie może być udzielane.

§. 4.

Podobnej przedaży wymienionych w §. 3. trunków na kieliszki, lub w inny, jak tamże oznaczony sposób, pozwalać mogą c. k. urzędy powiatowe w porozumieniu z wydziałem powiatowem tylko traktyerniom, kawiarniom i cukierniom, a podobnej przedaży ale i porteru z zagranicy sprowadzonego, także handlom korzennym, a na prowincyi handlom mięszanym, jako zarobkowości dodatkowej, i tylko po ścisłem zbadaniu i wykazaniu rzeczywistej miejscowej potrzeby, i po przekonaniu się, że właściciel propinacyi, względnie dzierżawca lub posiadający konsens, nie zaspokaja tej potrzeby.

Wszystkie wydane dotąd pozwolenia na podobną przedaż gorących trunków, nie odpowiadające powyższemu postanowieniu ustają z upływem trzech miesięcy po ogłoszeniu niniejszej ustawy, a w razie sporu, czyli pozwolenie ustało lub nie, rozstrzyga c k. urząd powiatowy po zasięgnięciu zdania wydziału powiatowego. Rekurs od tego rozstrzygnięcia, który winien być wniesiony w nieprzekraczalnym terminie 14 dni do urzędu powiatowego, rozstrzyga ostatecznie c. k. Namiestnictwo po zasiągnieniu zdania Wydziału krajowego.

§. 5.

Do prowadzenia handlu hurtowege gorącemi trunkami nadaje pozwolenie c. k. urząd powiatowy w porozumieniu z wydziałem powiatowym; tylko właściciele gorzelni, browarów i fabryk nie potrzebują do hurtownej przedaży swego wyrobu żadnego pozwolenia. W handlu hurtowym przedawane mogą być trunki tylko w beczkach pod obręczami, zawierających przynajmniej jedno niższo-austryackie wiadro trunku.

§. 6.

O udzieleniu zastrzeżonego w §§. 3., 4., i 5. c k. urzędom powiatowym pozwolenia, zawiadomi c. k. urząd powiatowy zawsze jednocześnie Wydział krajowy i dzierżawcę lub posiadającego konsens

Przeciw orzeczeniu c. k. urzędu powiatowego, czy to udzielającemu, czy odmawiającemu pozwolenia, przysłuża stronom prawo odwołania się do c. k. Namiestnictwa, które rozstrzyga ostatecznie. Rekurs powinien być wniesiony do c. k. urzędu powiatowego w nieprzekraczalnym terminie sześciu tygodni od dnia doręczenia oznaczenia, i ma moc wstrzymującą, jeżeli pozwolenia udzielono.

§ 7

Podobna przedaż gorących trunków słodzonych w zapieczętowanych butelkach półmasowych przez osoby, ustawą niniejszą do tego nieupoważnione, bez uzyskania szczegółowego pozwolenia (§.3) karaną ma być grzywnami stopniowanemi od 50 do 200 złr. w. a.; a jeżeli przekroczenia tego dopuścił się handel korzenny lub handel towarów mięszanych, albo kramarz, utratą nadto przy trzecim razie prawa dalszego utrzymywania prowadzonego handlu.

§. 8.

Podobna przedaż trunków słodzonych na kieliszki lub w butelkach niezapieczętowanych, albo chociażby w butelkach zapieczętowanych, w mniejszej ilości, jak pół masy, bez uzyskania wymaganego pozwolenia na tę przedaż (§ 7.) ma być karana grzywnami od 50 do 200 złr. w. a. Nadto traci właściciel handlu korzennego lub towarów mięszanych, który miał pozwolenie do przedawania tych trunków w zapieczętowanych półmasowych butelkach, a fabrykant słodzonych trunków, w którego sklepie lub w składzie popełnionoby to przekroczenie, przy trzecim razie prawo przedawania tych trunków w zapieczętowanych butelkach; a w razie ponownego przekroczenia traci właściciel handlu korzennego lub handlu towarów mięszanych prawo dalszego utrzymywania owego handlu, a fabrykant słodzonych trunków, prawo dalszego utrzymywania swej fabryki.

Właściciel handlu korzennego lub towarów mięszanych, który nie miał pozwolenia do przedawania tych trunków w zapieczętowanych butelkach, tudzież kramarz, utracą przy trzeciem tego rodzaju przekroczeniu prawo dalszego utrzymywania prowadzonego handlu.

§. 9.

Każda podobna przedaż trunków propinacyjnych bez wyraźnego pozwolenia właściciela propinacyi, względnie dzierżawcy lub posiadającego konsens, jest szynkowaniem pokątnem bez względu, czy wzięto za trunek gotowe pieniądze lub inny przedmiot, mający jakąkolwiek wartość, lub czy dano trunek na borg, i czy go dano w własnym domu lub po za domem.

§. 10.

Szynkowanie pokątne ma być karane grzywnami od 50 do 200 złr w. a. Właściciel handlu hurtowego gorącemi trunkami, tudzież upoważniony w moc tej ustawy do podobnej przedaży trunków słodzonych, bądźto w półmasowych zapieczętowanych butelkach, bądź na kieliszki, ulegną tej karze, jeżeli, czy to sami, czy też którykolwiek z ich domowników lub sług, dopuszczą się tego przekroczenia; a za trzeciem przekroczeniem utracą nadto prawo dalszego prowadzenia handlu lub zarobku.

Oprócz tego ulegnie w każdym razie cały przydybany zapas trunku wraz z naczyniami i przyrządami do szynkowania konfiskacie na rzecz właściciela propinacyi, względnie dzierżawcy lub posiadającego konsens.

§. 11.

Za okoliczność szczególnie obciążającą przy przekroczeniu pokątnego szynkowania poczytane będzie przedawanie wódki na zimno farbowanej, zaprawionej lub osłodzonej, jakoby słodzonego trunku fabrycznego, przyrządzonego w drodze chemicznej. Tłumaczenie się, iż pobierano wódkę tę z upoważnionej fabryki gorących trunków nie może ani uniewinniać, ani zmniejszać winy.

W razie wątpliwości, czyli przedany trunek jest rzeczywiście słodzonym trunkiem fabrycznym, lub tylko na zimno przyprawionym spirytusem albo wódką, zasięgnie orzekający c. k. urząd technicznego zdania znawcy na koszt strony, której twierdzenie okaże się fałszywem.

§. 12.

Zasądzane według niniejszej ustawy grzywny przypadają w połowie donosicielowi, jeżeli nim nie był zaprzysiężony strażnik propinacyjny, w drugiej zaś połowie wpływają do kasy gminnej tej miejscowości, w której popełniono przekroczenie. Jeżeli nie było donosiciela, wpływają grzywny całkowicie do kasy gminnej.

W razie udowodnionej zupełnej niemożności zapłacenia grzywn, takowe będą zmieniane na odpowiedny areszt, licząc jeden dzień aresztu za 2 złr. w. a.

§. 13.

Dochodzenie i karanie wszystkich w ustawie tej określonych przekroczeń przysłuża dotyczącym urzędom powiatowym, a w drugiej i ostatniej instancyi Namiestnictwu.

Dochodzenie powinno nastąpić nie tylko na żądanie właściciela propinacyi, lecz także i na żądanie dzierżawcy prawa wyszynku lub posiadającego konsens.

Orzeczenia co do przekroczeń powinny być doręczane zawsze i dotyczącemu właścicielowi propinacyi, względnie dzierżawcy lub posiadającemu konsens, jako stronie interesowanej, której zarówno z obżałowanym przysłuża prawo rekursu tak co do orzeczenia o winie, jak i przeciw wymiarowi kary.

§. 14.

Posiadanie gorących trunków w większej ilości, jak wymagać może pokrycie potrzeby według osobistych stosunków, lub chwilowych okoliczności posiadacza, tudzież posiadanie naczyń lub przyrządu do wyszynku, nie stanowią wprawdzie same przez się dowodu popełnionego przekroczenia pokątnego szynkowania, są jednakże silnym dowodem podejrzenia; a obok którejkolwiek z tych okoliczności zeznanie jednego już tylko świadka wystarczy do całkowitego dowodu.

§. 15.

Wprowadzanie trunków propinacyjnych do okręgu propinacyjnego dozwolone jest tylko uprawnionym do szynkowania lub do handlu temi trunkami, niemniej na użytek własnego przedsiębiorstwa przemysłowego, gospodarstwa lub domu. Wprowadzanie tych trunków na użytek trzecich osób pod pozorem użytku własnego karane będzie utratą trunków, tym sposobem wprowadzonych, i grzywnami od 10 do 100 złr. w. a.

§. 16.

Określone w tej ustawie przekroczenia ulegają przedawnieniu, jeżeli od chwili popełnionego przekroczenia upłynęło sześć miesięcy, a w ciągu tego czasu nie pociągnięto obżałowanego do odpowiedzialności, lub nie przedsięwzięto przeciw niemu we względzie dochodzenia popełnionego przekroczenia żadnego urzędowego kroku, a w szczególności nie wystosowano do niego zawezwania.

§. 17.

W razie poszlak szynkowania pokątnego winien urząd powiatowy, lub zwierzchność miejscowa zarządzić rewizyę domową, wykonać się mającą według przepisów ustawy karnej dla przestępstw skarbowych.

Przy śledzeniach przekroczeń w tej ustawie skreślonych mogą być świadkowie zaprzysięgani.

§. 18.

Właścicielowi propinacyi, równie jak dzierżawcy prawa wyszynku lub posiadającemu konsens, wolno utrzymywać dla skuteczniejszej obrony praw swoich zaprzysiężoną straż propinacyjną. Wszakże strażnik, przez dzierżawcę lub posiadającego konsens ustanowiony, potrzebuje zatwierdzenia wydziału powiatowego.

Prawo zaprzysiężenia straży propinacyjnej przysłuża urzędowi powiatowemu. Przepisy rozporządzenia z dnia 30. stycznia 1860. (dz. u. p. nr. 28.) co do zaprzysięgania straży polowej mają być zastosowywane także do zaprzysięgania straży propinacyjnej.

Zaprzysięganie ma się odbywać podług następującej roty:

„Przysięgam, że będę strzegł powierzonego memu nadzorowi propinacyjnego prawa wyszynku z jak największą pilnością i wiernością od wszelkiej szkody, że doniosę natychmiast o każdem nieprawnem ukróceniu tego prawa, że nie będę fałszywie nikogo ani oskarżał, ani podawał w podejrzenie, że jednakże o każdym, któryby w jakibądź sposób nieprawnie ukracał prawo wyszynku, doniosę sumiennie, bez żadnych osobistych względów, podług mego najlepszego przekonania, tak mi Boże dopomóż!“.

Zaprzysiężona straż propinacyjna uważana będzie przy wykonywaniu swej służby jako straż publiczna, i używać ma wszystkich praw, przysługujących pod tym względem na mocy ustaw osobom urzędowym i publicznej straży cywilnej.

Obowiązki zaprzysiężonej straży propinacyjnej określa rota przysięgi.

Zeznanie zaprzysięgłego strażnika propinacyjnego, uczynione z powołaniem się na służbową przysięgę, o czynach lub okolicznościach, wchodzących w zakres jego obowiązkowej służby, stanowi prawny dowód według określeń §. 427. lit. *e*) ustawy o postępowaniu karnem z dnia 20. czerwca 1853.

§. 19.

Zwierzchności gminne mają, z obowiązku czuwania w gminie nad bezpieczeństwem mienia, przestrzegać zachowywania zawartych w tej ustawie postanowień, i udzielać właścicielowi propinacyi, a względnie dzierżawcy lub posiadającemu konsens, w każdym razie skutecznej pomocy ku obronie ich praw.

§. 20.

Ustawa niniejsza nie narusza w niczem stosunków prywatnych, opartych na specyalnych tytułach prawnych.